

ov111219b
TISKOVÁ ZPRÁVA

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**

Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129

E-mail: gabriela.samanova@soc.cas.cz

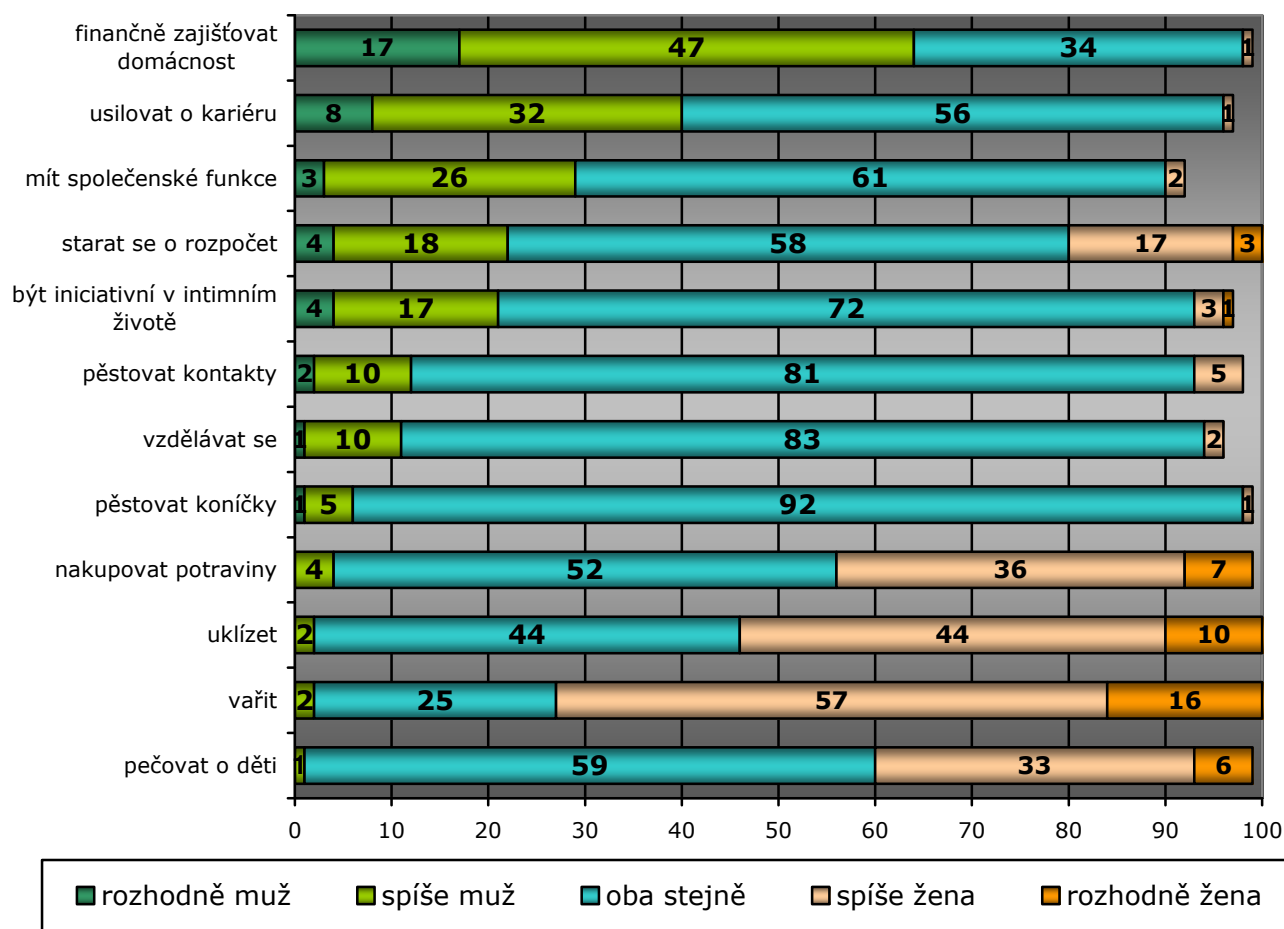
Role mužů a žen – listopad 2011

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v11-11</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>7. – 14. 11. 2011</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1010</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.4, OV.90, OV.91</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>19. prosince 2011</i>
<i>Zpracovaly:</i>	<i>Gabriela Šamanová, Věra Musilová</i>

Centrum pro výzkum veřejného mínění se v listopadovém šetření zabývalo rolami mužů a žen. Respondenti odpovídali na otázky ohledně rozdělení činností v rodině mezi muže a ženu a vyjadřovali se k vybraným ukazatelům úspěšnosti mužů a žen.

Z výsledků v grafu číslo 1 vyplývá, že většina činností by podle tázaných měla být mužům i ženám společná (největší podíl u nich má odpověď „oba stejně“). Respondenti, kteří volili konkrétní pohlaví, viděli jako hlavní starost žen péči o děti (40 % účastníků volilo možnost „spíše žena“ či „rozhodně žena“) a o domácnost, kdy například u vaření plných 73 % tázaných zvolilo možnost „spíše žena“ nebo „rozhodně žena“ (obdobně u uklízení – 54 %, a u nákupu potravin – 43 %). Hlavní činností mužů pak podle dotázaných bylo finanční zajištění domácnosti (64 % lidí volilo „spíše muž“ nebo „rozhodně muž“) a s tím spojený kariérní růst (60 % respondentů). Jako genderově nejvyrovnanější činnosti jsou pak chápány „vzdělání“, „pěstování koníčků“ a „pěstování společenských kontaktů“, které dosáhly 83 %, 92 % a 81 % hlasů v kategorii „oba stejně“.

Graf 1: Názory na rozdělení činností v rodině (v %)¹

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi „nevím“. Položky jsou řazeny sestupně podle dosaženého skóre variant odpovědí „rozhodně muž“ + „spíše muž“.

K nalezení skrytých příčin variability dat byla použita faktorová analýza. Tabulka číslo 1 odhaluje tři faktory splňující Kaiserovo kritérium². První faktor byl nazván Péče a sdružuje následující položky – pečovat o děti, vařit, uklízet a nakupovat. Druhý faktor nazvaný Seberealizace zahrnuje zapojení do společenských funkcí, profesní kariéru, společenské kontakty, vzdělání a iniciativu v intimním životě. Poslední jmenovaná položka vykazuje zvýšenou hodnotu 0,36 i ve faktoru třetím – Finance. Jedná se tedy o položku na hranici. Faktor Finance pak zastřešuje starost o rodinný rozpočet, finanční zajištění domácnosti a koníčky³.

¹ Znění otázky: „Kdo by měl podle Vás v rodinách a) nakupovat potraviny, b) pečovat o děti, c) dále se vzdělávat, d) pěstovat koníčky, e) finančně zajišťovat domácnost, f) být iniciativní v intimním životě, g) vařit, h) pěstovat společenské kontakty, i) starat se o rodinný rozpočet, j) zapojovat se do společenských funkcí, k) uklízet, l) usilovat o profesní kariéru?“

² Hodnota faktoru je vyšší než 1.

³ Tento jev můžeme vysvětlit tím, že pěstování koníčků znamená větší či menší (samozřejmě podle druhu) finanční zátěž.

Tabulka 1: Rozložení faktorů⁴

Kdo má v rodině:	Faktory		
	Péče	Seberealizace	Finance
pečovat o děti	0,752	0,02	-0,02
vařit	0,746	0,16	-0,01
uklízet	0,729	-0,01	-0,07
nakupovat	0,681	-0,07	0,09
zapojovat se do společenských funkcí	-0,030	0,72	-0,14
usilovat o profesní kariéru	-0,116	0,67	0,17
pěstovat společenské kontakty	0,123	0,62	0,12
dále se vzdělávat	0,056	0,55	0,15
být iniciativní v intimním životě	0,038	0,39	0,36
starat se o rodinný rozpočet	0,036	0,04	0,73
finančně zajišťovat domácnost	-0,180	0,09	0,68
pěstovat koníčky	0,102	0,26	0,44

Pozn.: Metoda hlavních komponent, rotované řešení Varimax, hodnota eigenvalue: 1. Barevně jsou označeny nejvyšší hodnoty faktorových skóre, červenou kurzívou zátěže položek mimo dominantní faktory zvýšené nad hladinu 0,3.

Ze sociodemografického hlediska bylo pohlaví jedno ze statisticky nejvýznamnějších ukazatelů vztahu s danou otázkou. Muži častěji přisuzovali činnosti z faktorové oblasti „Péče“ ženám, zatímco ženy častěji vnímaly činnosti z této oblasti jako povinnosti obou. Muži pak spíše než ženy viděli koníčky jako mužskou záležitost. Starost o rozpočet pak byla zajímavá otázka, kterou muži viděli jako starost muže a ženy naopak jako starost ženy.

Podle věku respondentů se objevila tendence starších lidí držet se určitých tradic, kdy významně více viděli mužskou úlohu v iniciativě v intimním životě (kde s klesajícím věkem stoupá počet respondentů volících hodnotu „oba stejně“), v pěstování koníčků, starosti o rozpočet, společenských funkcích, pěstování kontaktů a usilování o profesní kariéru. Naopak domácí práce skupina lidí 60+ chápe spíše jako ženskou povinnost. S rostoucím vzděláním respondenti spíše přisuzují všechny činnosti oběma partnerům.

Vývoj názorů ve společnosti ukazuje tabulka 2. Česká společnost v názorech na rozdělení činností v rodině víceméně stagnuje. Rozdíl je vidět jen v přibývajících četnostech v kategorii oba. V souvislosti s tím ubývají body jednotlivým pohlavím u činností, které byly dříve připisovány spíše jim.

⁴ Při hodnotě eigenvalue 1 byla u prvního faktoru vyčerpána variance 19%, u druhého 17,6 % a u třetího 9%. Celková variabilita vysvětlená faktory činí 46%.

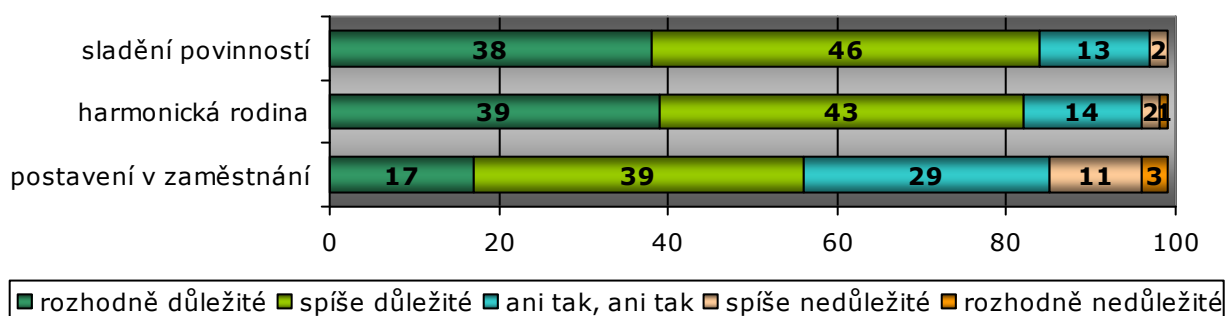
Tabulka 2: Názory na rozdělení činností v rodině, vývoj (v %)

	muž						žena						oba					
	rok:	98	03	06	07	09	11	98	03	06	07	09	11	98	03	06	07	09
nakupovat potraviny	1	1	2	1	4	4	60	54	48	47	47	43	39	45	50	51	51	52
pečovat o děti	0	1	0	1	1	1	49	40	43	43	45	39	51	59	56	56	55	59
vzdělávat se	16	16	18	17	16	11	1	1	1	1	2	2	78	79	77	78	79	83
pěstovat koníčky	10	7	7	7	8	6	0	1	0	2	2	1	87	89	92	91	90	92
finan. zajišťovat domácnost	74	64	73	70	70	64	0	1	0	1	1	1	26	34	27	29	29	34
být iniciativní v intim. životě	27	25	24	23	24	21	6	4	5	4	5	4	61	66	66	70	69	72
vařit	1	2	1	1	1	2	81	78	77	76	74	73	18	20	21	23	25	25
pěstovat kontakty	13	10	12	10	10	12	4	5	4	6	7	5	78	82	80	82	82	81
starat se o rozpočet	17	21	24	22	25	22	26	21	17	20	22	20	57	58	58	57	54	58
mít společenské funkce	41	35	38	37	36	29	1	2	1	1	2	2	48	55	53	52	52	61
uklízet	1	1	2	1	1	2	52	50	48	50	52	54	47	48	50	49	46	44
usilovat o kariéru	45	39	47	47	44	40	0	1	0	1	1	1	48	54	50	49	51	56

Pozn.: Dopočet do 100% v řádcích pro jednotlivé roky tvoří spontánní odpovědi „nevím“.

Zajímavý pohled na názory veřejnosti ohledně rolí žen a mužů ve společnosti nabídly výsledky otázek zabývajících se tím, co je podle respondentů znakem úspěšné ženy a muže.⁵

U žen je za největší úspěch považováno sladění povinností v rodině a zaměstnání (graf číslo 2). To je těsně následováno zajištěním harmonické rodiny. Naopak postavení v zaměstnání je u žen výrazně opomíjeno a u 14 % respondentů bráno dokonce jako naprosto nedůležitá věc.

Graf 2: Co je důležitým ukazatelem úspěšnosti ženy (v %)

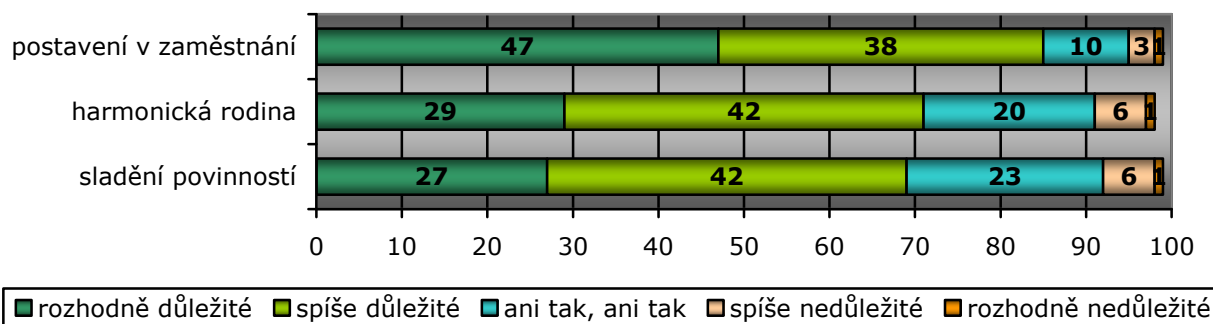
Pozn.: Dopočet do 100 % u jednotlivých položek tvoří odpovědi „nevím“.

⁵ Znění otázek: „Jak důležité jsou podle Vás následující skutečnosti pro to, aby byla žena svým okolím považována v životě za úspěšnou? a) Dosažení významného postavení v zaměstnání, b) zajištění harmonické rodiny, c) sladění pracovních a rodinných povinností.“

„Jak důležité jsou podle Vás následující skutečnosti pro to, aby byl muž svým okolím považován v životě za úspěšného? a) Dosažení významného postavení v zaměstnání, b) zajištění harmonické rodiny, c) sladění pracovních a rodinných povinností.“

U muže je naopak podle většiny dotázaných největším úspěchem v životě kariéra (graf číslo 3). Následuje propad a až pak harmonická rodina, těsně následována sladěním povinností v rodině a zaměstnání. Pohled na úspěšnost mužů a žen je tedy velmi protikladný.

Graf 3: Co je důležitým ukazatelem úspěšnosti muže (v %)

Pozn.: Dopočet do 100 % u jednotlivých položek tvoří odpovědi „nevím“.

Analýza druhého stupně prokázala souvislost s věkem dotázaného, a to v případě posuzování pracovní kariéry pro úspěšnost ženy. Mladší lidé (do 30 let) se častěji domnívají, že postavení v zaměstnání je rozhodně důležité pro to, aby byla žena považována svým okolím za úspěšnou. Starší lidé (nad 60 let) se naopak častěji domnívají, že postavení v zaměstnání pro úspěšnost ženy podstatné není.

Přehled výsledků výzkumů, kde byla otázka na úspěšnost mužů a žen v životě zařazena, přináší tabulka 2. Podpora názoru, že pro úspěšnost muže je důležitá pozice v zaměstnání, se od roku 2004 zvětšila, naopak pokles byl zaznamenán u sladění rodinných a pracovních povinností i zajištění harmonické rodiny. U žen se zvýšil počet respondentů přiřkládajících význam zaměstnání žen, v ostatních kategoriích ale také došlo k úbytku. Část respondentů se u obou pohlaví přesunula do nerozhodnuté kategorie „ani tak, ani tak“. V pohledu na muže k tomuto jevu docházelo častěji, než při hodnocení žen.

Tabulka 3: Vývoj názorů na ukazatele úspěšnosti žen a mužů v %

	2004	2006	2007	2009	2011
	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
ŽENA					
dosažení významného postavení v zaměstnání	51/16	61/11	59/11	53/17	56/14
zajištění harmonické rodiny	95/1	90/1	88/1	87/3	82/3
sladění povinností rodinných a pracovních	93/1	91/1	90/1	88/3	84/2
MUŽ					
dosažení významného postavení v zaměstnání	80/6	92/1	91/1	87/3	85/4
zajištění harmonické rodiny	89/3	83/4	83/3	83/5	71/7
sladění povinností rodinných a pracovních	87/3	79/4	78/4	78/6	69/7

Pozn.: Dopočet do 100% tvoří možnost „ani tak, ani tak“